नेपालमा विपद्को अवस्था

विपद् जोखिम
न्यूनीकरण
सन्दर्भ सामाग्री

Photo: ECO Nepal

३०औं पानीजन्य विपद्को जोखिम मुलुक

११औं भुकम्पीय जोखिम मुलुक

३४६ व्यक्तिको झाडापखालाबाट मृत्यु

६२,०१६ व्यक्ति प्रत्यक्ष प्रभावित

१००० बढी व्यक्तिको हरेक वर्ष विपद्मा परी मृत्यु

१,२०,८०,००,००० रूपैयाँ बराबरको आर्थिक क्षति

- नेपाल विश्वका १९८ मुलुकमध्ये भूकम्पीय र पानीजन्य विपद्को जोखिमका दृष्टिले क्रमश: ११औं र ३०औं स्थानमा रहेको छ (UN/BCPR, 2004) ।
- भूकम्प, बाढी, पहिरो, आगलागी, महामारी, खडेरी, भोकमरी एवं जलवायु परिवर्तनका कारण उत्पन्न हुने जल/मौसमजन्य विपद्का घटनाहरूबाट नेपाल अत्यन्तै सङ्कटासन्न अवस्थामा रहेको छ ।
- नेपालमा हिमताल विष्फोटनको बाढी (GLOF), हिमपहिरो, औद्योगिक तथा यातायात दुर्घटना, वातावरणीय र विषालु पदार्थ वा विषादीसँग सम्बन्धित घटनाबाट पनि विपद् जोखिमलाई बढावा दिइरहेको छ ।
- अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय अनुसन्धान तथा विकास केन्द्रले गरेको अध्ययन अनुसार नेपालमा रहेका २,३२३ हिमतालमध्ये २२ वटा विष्फोट हुने खतरामा रहेका छन् ।

> “विपद्को भयावह अवस्थामा रहेका हामी नेपालीले जोखिममुक्त नेपालको विकास गर्दै सुरक्षित रूपमा बाँच्न पाउने अधिकारको सुनिश्चितता तर्फ अग्रसर हुनु जरूरी छ ।

Photo: Co Action Nepal

Photo: ISET-N

- पछिल्लो समयमा झाडापखालाजस्तो रोगले महामारीको रूप नै लिएको छ । नेपाल सरकार इपिडिमियोलोजी रोग नियन्त्रण महाशाखाको तथ्याङ्कअनुसार झाडापखालाबाट सुदूर र मध्य पश्चिमका २० जिल्लामा २०६६ भदौ १५ सम्ममा ३४६ को मृत्यु भएको थियो भने ६२,०१६ व्यक्ति प्रत्यक्ष प्रभावित भएका थिए ।
- यसैगरी बर्डफ्लु र स्वाइनफ्लुजस्ता नयाँ प्रकृतिका विश्वव्यापी महामारी पनि समुदायस्तरमा समेत देखिन थालेका छन् ।
- नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयको तथ्याङ्क अनुसार हरेक वर्ष विपद्मा परी नेपालमा १००० बढी मानिसको मृत्यु हुने गरेको छ । डिस्इन्भेन्टारको तथ्याङ्कअनुसार नेपालले हरेक दिन सालाखाला एउटा विपद्जन्य घटनाको सामना गर्नु परिरहेको छ भने प्रतिदिन दुईभन्दा बढी व्यक्तिको मृत्यु भइरहेको छ ।
- सन् १९७१ देखि २००७ सम्म ३७ वर्षको अवधिमा विपद्का घटनाबाट वार्षिक करिब १,३३,००० मानिस प्रभावित हुने गरेको र वार्षिक ९,३५० घर क्षतिग्रस्त हुने गरेको गृह मन्त्रालयको तथ्याङ्क छ ।
- नेपाल सरकार गृह मन्त्रालयको तथ्याङ्कअनुसार मुलुकले विपद्का कारण वार्षिक औसत १ अर्ब २० करोड ८० लाख रूपैयाँ बराबरको आर्थिक क्षति व्यहोरिरहेको छ ।
- जर्मनवाच नामक संस्थाले सन् २००६ मा सार्वजनिक गरेको एक प्रतिवेदन अनुसार जलवायु परिवर्तनबाट उत्पन्न जोखिमका दृष्टिले नेपाल विश्वमै छैटौं स्थानमा रहेको छ ।
- नेपालको औषत तापक्रम वृद्धिदर विश्वको औसत तापक्रम वृद्धिदर भन्दा बढी रहेको छ । तापक्रम वृद्धिको गति यही अनुपातमा रहने हो भने नेपालका करिब तीनहजार हिमनदीमध्ये तीनचौथाइ हिमनदी आगामी सन् २०३० सम्ममा सुक्नसक्ने अनुमान विज्ञहरूले गरेका छन् ।
- नेपालको सम्पूर्ण भूभाग सक्रिय भूकम्पीय क्षेत्रभित्र पर्छ । करिब १०० वर्षको अवधिमा नेपालमा ठूलो भूकम्प जाने गरेको अध्ययनले देखाएको छ । त्यत्तिमात्र होइन, विज्ञहरूका अनुसार भूकम्पबाट हुने मानवीय क्षतिका दृष्टिले काठमाडौं उपत्यका विश्वका सहरहरूमध्ये पहिलो जोखिमपूर्ण सहर रहेको छ ।
- नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय र जाइकाले सन् २००२ मा गरेको संयुक्त अध्ययनप्रतिवेदनले नेपालमा १९९० सालको माघ महिनामा गएको ८.४ रिक्टरस्केल क्षमता बराबरको भूकम्प गएमा काठमाडौं उपत्यकामा मात्र ४०,००० मानिसको मृत्यु हुने ९५,००० मानिस घाइते हुने र ६० प्रतिशतभन्दा बढी घरहरू ध्वस्त हुने सम्भावना रहेको छ ।
- पछिल्लो समयमा विपद्को आवृत्ति र क्षतिको यो क्रम र मात्रामा निरन्तर वृद्धि हुँदै गइरहेको छ ।

> “नेपालको सम्पूर्ण भूभाग सक्रिय भूकम्पीय क्षेत्रभित्र पर्छ । भूकम्पबाट हुने मानवीय क्षतिका दृष्टिले काठमाडौँ उपत्यका विश्वका सहरहरुमध्ये पहिलो जोखिमपूर्ण सहर रहेको छ ।